

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 119/02-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. decembra 2002 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránya prerokoval sťažnosť M. Z., trvale bytom Š., prechodne bytom L., zastúpeného advokátom Mgr. S. Ď., L., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného ustanovením čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3274/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Z. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3274/96 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3274/96 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. Z. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Banská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd v Banskej Bystrici j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) advokátovi Mgr. S. Ď., Advokátska kancelária, L.

5. Sťažnosti M. Z. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2002 doručená sťažnosť M. Z., trvale bytom Š., prechodne bytom L. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom na Okresnom súde v Banskej Bystrici (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. Nc 3274/96.

Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 119/02 z 21. augusta 2002 nevyhovел žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu. Sťažovateľ svoju sťažnosť doplnil a predložil aj plnú moc na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom udelenú advokátovi Mgr. S. Ď., Advokátska kancelária, L.

Ústavný súd uznesením zo 16. októbra 2002 prijal sťažnosť na ďalšie konanie, pretože spĺňala všetky náležitosti ustanovené zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Sťažovateľ uviedol, že svojím návrhom z 19. júna 1996 vedeným na okresnom súde pod sp. zn. Nc 3274/96 sa domáhal súdnej ochrany vo veci určenia vlastníckeho práva k pozemkovým nehnuteľnostiam. Na základe výzvy okresného súdu svoje podanie doplnil cestou Okresného súdu v Lučenci 5. februára 1997. Na základe návrhu a jeho doplnenia bol toho názoru, že podanie spĺňa náležitosti v zmysle ustanovenia § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Na základe tejto skutočnosti sa domnieval, že okresný súd konanie nezastavil. Okresný súd napriek písomným aj ústnym urgenciám ďalej vo veci nekonal.

Dňa 2. februára 2002 podal sťažovateľ sťažnosť predsedníčke okresného súdu, ale ani využitím tohto právneho prostriedku ochrany sa svojho práva nedomohol a o vybavení sťažnosti nebol písomne vyrozumený. Na základe týchto skutočností je toho názoru, že zo strany okresného súdu došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ uviedol, že došlo k viac ako päť a pol ročným prietahom od posledného úkonu, a preto sa podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v spojení s ustanovením § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde dožaduje primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk ako náhrady jeho nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Opodstatnenosť priznania primeraného finančného zadosťučinenia vidí v samotnom porušenom práve, ktoré tvorí základ právneho štátu, štátu so zvrchovanosťou zákona a vládou práva, ku princípom ktorého sa naša republika aj na základe čl. 1 ods. 1 ústavy nepochybne prihlásila.

Zo subjektívneho hľadiska prelínajúceho sa s objektívnym hľadiskom má na zreteli jemu spôsobenú ujmu v narušení jeho dôvery v súdnu moc spôsobenú konkrétne nečinnosťou súdu. Dlhšie trvajúca právna neistota vyvolala tlak na sťažovateľa umocnený jeho nepriaznivými ochoreniami (cukrovka a iné), ktoré sa môžu neočakávane zhoršiť, pričom uvedený psychický tlak samozrejme negatívne vplýva na podstatu ochorenia sťažovateľa. Navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že:

„1. v konaní sp. zn.: Nc 3274/96 pred Okresným súdom v Banskej Bystrici bolo nečinnosťou Okresného súdu v Banskej Bystrici porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené ust. čl. 48 ods. 2 siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky.

2. prikazuje Okresnému súdu v Banskej Bystrici, aby začal vo veci sp. zn.: Nc 3274/96 konať podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

3. priznáva M. Z., trvale bytom Š., prechodne bytom L., sťažovateľovi, ktorého základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky bolo porušené nečinnosťou Okresného súdu v Banskej Bystrici primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500.000,- Sk.“

Na základe výzvy ústavného súdu z 12. novembra 2002 právny zástupca sťažovateľa doplnil podanie tak, že súhlasil s upustením od ústneho pojednávania. Súčasne žiadal zaviazať okresný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde k úhrade trov konania vo výške 8 040 Sk (za dva úkony právnej pomoci a dva režijné paušály). Uviedol, že sťažovateľ nie je schopný uhrádzať trovy konania z dôvodu, že je ťažko zdravotne postihnutý, podobne i jeho manželka, s ktorou žije v spoločnej domácnosti. V prílohe doložil kópie rozhodnutí Krajského úradu v Banskej Bystrici sp. zn. 2001/00433 a Okresného súdu v Lučenci sp. zn. B 2001/16821, ktoré potvrdzujú ťažké zdravotné poškodenie sťažovateľa a jeho manželky.

Na základe výzvy ústavného súdu sa 30. októbra 2002 k veci vyjadrila predsedníčka okresného súdu, ktorá uviedla, že vec je vedená na okresnom súde pod sp. zn. Nc 3274/96 a predložila chronológiu úkonov vo veci.

Dňa 19. júna 1996 podal sťažovateľ „návrh na súdne prerokovanie vo veci dedičstva, v ktorom žiadal: 1/ odstrániť prietahy bývalého Štátneho notárstva v dedičskom konaní; 2/ vydržanie podľa § 134 ods. 1, 4 z. č. 40/64 Zb.“

Pretože tento návrh nespĺňal náležitosti riadneho návrhu v zmysle § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, bola vec zapísaná do súdneho registra nejasných alebo neúplných podaní pod sp. zn. Nc 3274/96.

Dňa 9. septembra 1996 podal žiadateľ (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľ) okresnému súdu urgenciu na „prieťah notára v dedičskom konaní“.

Dňa 5. februára 1997 okresný súd vyzval žiadateľa na úpravu podania z 19. júna 1996 v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, pričom mu stanovil 25-dňovú lehotu na doplnenie podania.

Žiadateľ na túto výzvu reagoval svojím podaním z 11. februára 1997, v ktorom žiadal o obnovu dedičského konania.

Pretože toto podanie opätovne nespĺňalo požiadavky návrhu na začatie súdneho konania, okresný súd 22. apríla 1997 požiadal Okresný súd v Lučenci o výsluch žiadateľa s tým, aby ho poučil o návrhu v zmysle ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, resp. spísal so žiadateľom návrh na začatie konania.

Dňa 9. mája 1997 bol výsluch na Okresnom súde v Lučenci uskutočnený, kde žiadateľ čiastočne návrh doplnil.

Dňa 15. mája 1997 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 23. februára 1998 podal žiadateľ urgenciu súdneho pojednávania.

V závere svojho vyjadrenia predsedníčka okresného súdu navrhla upustiť od ústneho pojednávania o prijatom návrhu, pretože od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie

ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (II. ÚS 26/95).

Ústavný súd v predchádzajúcich konaniach opakovane vyslovil právny názor, podľa ktorého v konaní o každom návrhu pred ústavným súdom, v ktorom navrhovateľ namietal porušenie svojho základného práva na súdnu (inú právnu) ochranu, ako aj práva na spravodlivý proces z toho dôvodu, že všeobecný súd nekonal spôsobom ustanoveným v zákone, je nevyhnutné, aby boli najprv vyčerpané všetky právne prostriedky ich ochrany, ktoré sú navrhovateľovi dostupné (I. ÚS 1/97, I. ÚS 49/98 a iné).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98).

V posudzovanom konaní podal sťažovateľ podanie označené ako „Návrh na súdne prerokovanie vo veci dedičstva“. Okresný súd uvedené podanie prijal 19. júna 1996 a zaevidoval pod sp. zn. Nc 3274/96. Sťažovateľ k nemu priložil prílohy označené číslom 2 až 15, spolu 21 strán textu.

Dňa 10. septembra 1996 sťažovateľ urgoval vybavenie veci (č. l. 29 spisu), na ktorú mu bolo listom z 5. februára 1997 oznámené, že návrh neobsahuje náležitosti riadneho návrhu na začatie konania v zmysle § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. V závere výzvy bola sťažovateľovi uložená lehota 25 dní na doplnenie konania s tým, že inak okresný súd podľa § 43 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku konanie zastaví.

Sťažovateľ reagoval novým návrhom z 11. februára 1997. Listom z 22. apríla 1997 okresný súd požiadal Okresný súd v Lučenci o predvolanie sťažovateľa a spísanie návrhu s ním.

Dňa 9. mája 1997 bol sťažovateľ vypočutý, pričom doplnil svoj návrh. O výsluchu bol spísaný záznam pod sp. zn. Okresného súdu v Lučenci Cd 58/97. Spis bol vrátený Okresnému súdu v Banskej Bystrici 15. mája 1997.

Dňa 24. februára 1998 sťažovateľ urgoval konanie vo veci. Od 15. mája 1997, keď bol spis vrátený, nebol vykonaný žiadny úkon. V spise sa nenachádzajú ani listy sťažnosti z 1. marca 1999 a 2. februára 2002, hoci sťažovateľ predložil aj kópie podacích lístkov opatrené poštovou pečiatkou.

Nečinnosť okresného súdu v období od 15. mája 1997 doposiaľ ústavný súd hodnotí ako zbytočné prieťahy vo veci (5 a pol roka). Uvedené obdobie nečinnosti okresného súdu (spolu 5 a pol roka) malo výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania a v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu, podľa ktorej nečinnosť súdu je porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 15/02), ich treba považovať za zbytočné prieťahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Existenciu uvedeného obdobia, v ktorom okresný súd vo veci nekonal, potvrdzuje spis tohto súdu sp. zn. Nc 3274/96 bez toho, aby sa predsedníčka okresného súdu k veci vyjadrila a uznala alebo neuznala vzniknuté prieťahy. V spise sa nenachádzajú ani sťažnosti, ktoré sťažovateľ predložil ústavnému súdu spolu s podacími lístkami.

Ústavný súd nie je oprávnený skúmať správnosť postupu okresného súdu vo veci samej, ako ani posúdiť návrh, prípadne jeho zákonný obsah. Uvedené skutočnosti svedčia o tom, že okresný súd nekonal plynulo a dôsledne v záujme efektívneho a rýchleho odstránenia právnej neistoty sťažovateľa. Prevažnú časť obdobia od podania návrhu tvorí obdobie nečinnosti, ktoré nemožno hodnotiť ináč ako zbytočné

prieťahy okresného súdu. Ústavný súd teda vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk, čo odôvodnil tým, že stav právnej neistoty nepriaznivo vplýva aj na jeho zdravotný stav, keďže je uznaný ako 60 % invalidný dôchodca.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Súčasťou zadosťučinenia je aj samotné deklarovanie porušenia jeho práv, ako aj príkaz ústavného súdu okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných prieťahov.

Pretože porušenie základných práv sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred ich porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie, ako aj jeho príkaz okresnému súdu, aby v ďalšom priebehu konania postupoval bez zbytočných prietáhov, nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02).

Ústavný súd v tomto prípade považoval za primerané priznať sumu 50 000 Sk. Táto suma zohľadňuje jednak dĺžku zbytočných prietáhov v konaní (päť a pol roka) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu, ktorá sťažovateľovi vznikla v dôsledku obáv o ochranu jeho práv, ako aj zdravotných problémov s tým spojených.

Podľa ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil trovy konania za dva úkony právnej pomoci po 3 900 Sk (§ 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 103/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb - ďalej len „vyhláška“) a dva režijné paušály po 120 Sk (§ 19 ods. 3 vyhlášky), spolu 8 040 Sk.

Sťažovateľ bol v konaní úspešný, preto ústavný súd zaviazal okresný súd, aby uhradil trovy konania, ktoré boli vypočítané podľa vyhlášky, a to v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia.

Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadosťučinenie nevyhovel.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2002